

Felleskoleutvalget
Sekretariatet
ved Martine Løkholm
martine.lokholm@kd.dep.no

Oslo, 16. desember 2025

Innspillsnotat til møte 06.06.2025 i referansegruppe 1 for Fellesskoleutvalget

Oppgave: Basert på vedlagte sakspapir [2-1 Sentrale utviklingstrekk som påvirker skolen] velg ett eller flere utviklingstrekk dere mener er sentrale for skolen og forbered et fem minutters innlegg basert på disse spørsmålene:

Fra deres ståsted, hvordan opplever dere at skolen blir – og vil bli – påvirket av dette utviklingstrekket? Hvilke initiativ mener dere bør tas for at skolen skal møte dette utviklingstrekket på en god måte? Hvorfor?

Om politiske og sosiokulturelle utviklingstrekk:

Kamp om fakta, ulike virkelighetsforståelser, økt polarisering og lavere tillit i samfunnet generelt setter sine avtrykk også i klasserommet og gjør faglærerens rolle stadig mer utfordrende og klasserommene stadig mer krevende å manøvrere i som underviser. Skolen dannelsesoppdrag, der elevene tilegner seg kunnskaper og ferdigheter for videre utdanning, yrkesliv, livsmestring og fredelig sameksistens, blir ikke mindre viktig i dette bildet.

Fellesskolen er Norges viktigste sosialiseringsarena, der man lærer at man har både rettigheter og plikter, og lærer hvilke grunnleggende verdier samfunnet vårt bygger på. Arbeidet faglæreren gjør med dette påvirkes av det våre medlemmer kaller «det stadig mer tause klasserommet». Elever vegrer seg for å ytre andre meninger enn det de føler seg helt trygge på ikke vil føre til sanksjoner fra medelever i og utenfor skolegården og i det digitale rom. For mange innebærer det å holde inne med sine egne meninger. Klasserommet blir taust. Friske meningsutvekslinger i trygge rammer forsvinner, og i stedet søker man sine egne «ekkokamre» blant likesinnede, fysisk og digitalt. Spesielt krevende er dette for undervisningen i samfunnsfagene, historie og KRLE/religion og etikk.

Lærere skal modellere de viktigste idealene i demokratiet vårt, og må få stå fritt til å synliggjøre ulike perspektiver på både historie, samfunnsspørsmål og faglige debatter, så lenge det fremmer formålet med opplæringen. Det å bli eksponert for slike perspektiver er en del av skolegangen, og er ikke krenkende i seg selv, men kan oppfattes som det. Da må læreren ha skoleledelsen i ryggen, og ha en sterk faglig identitet og integritet som tåler angrep. Dette krever solid faglig fordypning hos faglæreren for ikke å trå feil. Tilpasset opplæring av god kvalitet er også betinget av faglærere med solid disiplin faglig fordypning. I dag er det dessverre store regionale forskjeller i skolekvalitet med hensyn til

KONTAKT

T: 24 15 50 00

E: post@norsklektorlag.no

BESØK

Torggata 2

N-0181 Oslo

POST

SendSmart 326, Pb. 1

Youngstorget, 0028 Oslo

Org.nr. 879 495 512

faglærere som fyller kompetansekravene for å undervise, og ingen sanksjoner for skoleeier om man bryter minstekravene i lovverket utenom skolemiljøparagrafene.

Lærere må i tillegg til faglig fordypning i undervisningsfagene sine også ha solid elevkunnskap gjennom lærerutdanninger som bedre enn i dag ruster lærere for alle sider av yrket. Kvaliteten på praksis under studiet må bedres. Det kan skje gjennom for eksempel bedre koordinering mellom lærested og praksisskole og praksisperioder der studenten forberedes på mange flere sider av yrket enn det som er tilfelle i dag. Grunnskolelærer- og lektorstudenter må i størst mulig grad få være aktive og selvstendige ute i praksis – godt hjulpet av kompetente og erfarne veiledere på praksisstedet som har tid til dem. Pedagogikk-undervisningen på lærestedet må dessuten bli mer praksisrettet. Det hevder våre studentmedlemmer med stor styrke.

Alt dette krever noe av utdanningene, det krever sterke fagmiljøer på skolene og at tett og god veiledning av nyutdannede blir satt bedre i system og ikke blir for personavhengig. Det krever solide etter- og videreutdanningsordninger for lærere. Det krever også at lærerne og andre skoleansatte har en støttende og innsiktsfull skoleledelse som klarer å manøvrere godt med hensyn til skolen som både lærested og arbeidsplass. I individualiseringens tidsalder har både elever og foresatte sterke meninger om skole og lærere, og lærernes behov for ryggdekning vet vi kan være utsatt i dette og resultatet bli at deres handlingsrom for fellesskapets beste innskrenkes. Vi ser tilfeller av en bekymringsfull holdning hos en del skoleledere om at elever og foresatte til enhver tid vet best og at lærerens versjon ikke tillegges den nødvendige motvekt.

Sosiokulturelle forhold er en del av dette bildet. Økt individualisering og fokus på individuelle rettigheter og behov, samt mer opplevd utenforskap, kan skape et dårlig klima for aksept av fellesskapets verdier når de går på tvers av individets egne. I dag kan en lærer bli kalt inn på teppet for å ha henvendt seg direkte til en elev i en gruppesammenheng – en henvendelse med de aller beste hensikter, enten det handler om fag eller elevadferd. Det er ikke godt for noen, og ikke en utvikling vi bare kan la skje. At lærere skal føle seg trygge når de håndhever regler på fellesskapets vegne er en del av dette. Det vil si at de i sterkere grad enn nå må oppleve støtte fra ledelsen og samfunnet både når de underviser og når de rettleder enkeltelever.

Lærerens positive autoritet i klasserommet er i dag dessverre utfordret og må gjenreises for at flere unge skal ønske å søke seg til lærerutdanningene og for at man ikke skal få en økende avskalling av lærere etter kort eller lengre tid i yrket. Fellesskolen trenger et godt tilfang fremover av både nyutdannede og erfarne solid kvalifiserte lærere som beholder motivasjon og glød for yrket.

Med vennlig hilsen
Norsk Lektorlag
Dagne S. Nordli (sign.)
Seniorrådgiver

